

Övning: Lagar, Regler och Normer

1. Vad är skillnaden mellan en lag, en regel och en norm?

LAGAR:

Lagar är regler som **alla** i hela landet måste följa. Om någon bryter mot en lag, kan de få ett straff, som till exempel böter eller fängelse.

Exempel på lagar:

- **Skolplikt (Alla måste gå i skolan):**

Det är en **lag** att alla barn i Sverige måste gå i skolan. Detta är en regel som gäller för alla, och om man inte går till skolan kan det få allvarliga konsekvenser.

- **Inte mobba (Skydd mot kränkningar):**

Det är **olagligt** att mobba eller kränka någon annan. Det spelar ingen roll om du tycker att någon är annorlunda eller om ni inte är vänner – ingen får lov att vara elak på det sättet. Om du mobbar någon kan du få ett straff.

- **Åldersgräns på vissa saker (T.ex. köpa tobak eller köra bil):**

Det finns lagar om hur gamla man måste vara för att få köpa vissa saker, som tobak, eller för att få köra bil. Detta gäller för alla.

REGLER:

Regler är saker som man kommer överens om i en grupp, som i klassen, hemma eller i en sport. Om man bryter en regel kan man få en konsekvens, men man behöver inte få ett straff som i en lag.

Exempel på regler:

Regler i klassrummet:

- **Exempel:** "Vi får inte prata när läraren pratar."
Den här regeln gäller för alla i klassrummet för att det ska vara ordning, och alla ska kunna höra vad läraren säger. Om någon bryter den regeln, kanske de får en påminnelse att vara tysta.

Regler för skärmtid hemma:

- **Exempel:** "Vi får max använda telefonen i en timme per dag."
Det här är en regel som kan finnas hemma, bestämd av föräldrarna för att barnen ska hinna göra sina läxor, leka utomhus och göra andra viktiga saker.

Regler på fritids:

- **Exempel:** "Man måste fråga om man får använda någon annans saker."
Om du vill låna något från en kompis på fritids, så måste du fråga om lov först. Det här görs för att alla ska respektera varandras ägodelar.

NORMER:

Normer är oskrivna regler som handlar om hur vi förväntas bete oss i en grupp. Normer är inte något som man bestämmer, men vi följer dem ändå.

Exempel på normer:

- **Normer om utseende (Klär sig som alla andra):**
 - **Exempel:** I många skolor är det en **norm** att alla ska ha på sig ungefär samma kläder, t.ex. samma typ av jacka eller skor. Om du inte har samma kläder som alla andra kan du ibland känna dig utanför, även om det inte är en regel.
- **Normer om vad som är "coolt" (Vissa gillar att spela fotboll, andra inte):**
 - **Exempel:** I vissa klasser kan det vara en norm att man tycker att det är "coolt" att vara bra på fotboll, medan det i andra klasser är "coolt" att vara bra på att läsa eller rita. Normen styr vad de flesta tycker är viktigt eller bra.
- **Normer om att vara snäll (Att inte reta andra):**
 - **Exempel:** I många grupper är det en norm att man inte ska reta andra för hur de ser ut eller vad de gör. Om någon börjar reta en annan person, brukar andra säga ifrån för att stoppa det. Detta är för att alla ska känna sig välkomna och trygga.

2. Diskutera tillsammans

Tänk på följande frågor och prata om dem tillsammans:

- **Kan du ge ett exempel på en lag, en regel och en norm?**
- **Är det bra att det finns lagar? Varför?**
 - *Ja, lagar gör så att alla måste följa samma regler, så att ingen blir orättvist behandlad.*
- **Kan du ge ett exempel på en bra lag?**
 - *En bra lag kan vara att alla barn måste gå i skolan, så att alla får lära sig.*
- **Är alla regler bra?**
 - *Nej, alla regler är inte bra. En regel som säger att man inte får vara snäll mot andra är inte bra.*
- **Vad har ni för regler i er klass?**
 - *I vår klass kanske vi har regeln att vi lyssnar när någon pratar och räcker upp handen för att få säga något.*
- **Vad har ni för normer i er klass?**
 - *I vår klass kanske alla tycker att det är viktigt att vara snälla mot varandra och att vi inte retas för vad någon har på sig.*

- **Vad vill ni ha för normer i er klass?**
 - *Vi vill ha normer där alla får vara sig själva och där vi hjälper varandra.*
 - **Vem påverkar en norm?**
 - *Normer påverkas av oss alla. Vi gör tillsammans de oskrivna reglerna för hur vi ska bete oss.*
-

3. Aktivitet: Skapa er egen Klassnorm!

Tänk på vad som är viktigt för er klass. Diskutera vad ni tycker är bra och vad ni skulle vilja ändra. Skriv ner några normer som ni tycker borde vara viktiga för att alla ska känna sig bra i klassen.

Exempel på normer i en klass:

- Alla får vara den de är utan att bli retade.
 - Vi lyssnar på varandra när någon pratar.
 - Det är okej att säga "nej" om något känns fel.
-

4. Gruppdiskussion: När påverkas vi av gruppen?

Har du någonsin varit med om att någon försöker få dig att göra något du inte ville, bara för att de andra i gruppen gjorde det? Det kallas för **gruppträck**. Hur kan vi stå emot gruppträck och hjälpa varandra att göra bra saker, istället för dåliga?

5. Övning – Skapa Positiva Normer i Klasserna!

Nu när ni vet vad lagar, regler och normer är, tänk på en norm som ni vill ha i er klass. Här är några exempel:

- Vi är snälla och hjälpsamma.
- Vi accepterar att alla är olika och tycker olika.
- Vi pratar snällt om varandra och ingen får känna sig utanför.

Tänk på vad ni vill förändra och diskutera tillsammans. Vad ska vara viktigt för att alla i klassen ska må bra och känna sig välkomna?